

Donostian, 1969-IX-21ean

EUSKALTZAINBURUAREN HITZAK

Gaurko Batzar au, aurtengo Batzar Nagusietan azkenekoa degu. Batzar Nagusi, ots! Euskaltzaindiaren berrogeitamar urte betetzearen gogoangarri Erribururik-Erriburu egiten ari geran bost batzar Nagusietan azkena: Euskaltzaindia sortu zan illabete berean, Agorrean egiten deguna.

* * *

Batzar Nagusiok banan-banan egitea, Bilbao'n urtearen asieran erabaki zan. Eta geroztik or egin ditugu, al degun aundikiroen.

Batzar aien egikera ezaguna dezute: lenengo, illeroko gure Batzarra, eta gero, ondoren, guztiontzako beste Egite Akademiko bat, itz-aldi jasoagoko batzuek egiñaz, bai gai berezi ta egoki bati loturik, bai euskaltzale aipaturen baten bizitza ta lanak sakondu ta edatuaz.

Iruñe'n, gogoan det, neronek Liturgiaren batasuna ikutu nuala, eta Nafarroa'ko bi Euskaltzale bikain Manezaundi ta Larreko gorai-patuaz, gure Irigarai Jauna ta Satrustegi Apaiza ari izan zirala; eta aizkenik Lopez Mendizabal'dar Ixaka eta Aita Damaso Intzaren gogoberritze-itzak Euskaltzaindiaren asierako gizonak gogoraziaz, entzun genituala goxo-goxo.

Bayona'n, era berean, entzun genituan Dassantze Jaunarenak, eta Aritxelar Jaunaren itz-xorroxta beroa, eta baita Laffite jaunak era Iratzeder Aitak irakurri zizkiguten lan biribillak, bai Geografia Linguistikari buruz, bai Belok'eko Liturgi-lanai buruz.

Gazteiz'en, neonek egindako, oroitzapenez beteriko itzaldi romantiko baten ondoren, Aresti Jaun eta Akesolo Aita mintzatu zitzaizkigun, bata euskal-teatro-zale Barrutia'z eta bestea Abando'ko «Perratzalle» Uribarri'ri buruz.

Bilbao'n, Urkixo'ko Don Julio euskaltzale bizkaitar jatorra izan genduan gai, bai nik —labur-labur— bai, omenduaren illoba argi Juan Ramon Jaunak asi-ta-buka ain ederki osatutako lan bikain baten bitartez; eta gure lenengo Lendakari Azkue Jaunaren idazki batzuek

azertuaz azkenik gure adiskide lekeitiar Erkiaga jaunak. Bañan, oroituko zeraten bezela, Batzar ura berri txar batek goibeldua izan bait zan: Rikardo Arregi jaunaren eriotz-berriaz alegia (G. b.).

Gaur, Donostia'ko txanda degu. Azkena. Erabakitako bostetan azkena. Gipuzkoa'ko Erri-buruan. Gipuzkoa'n, Oñati'n artu bait zan Euskaltzaindia bera sortzeko erabakia, eta aren lenengo Batzarra ere, ementxe, Donostia'ko Aldundi-etxe ontantxe egin.

Orain bada, asitako legeari jarraituaz, emen ere zenbait euskaltzale gipuzkoar ospetsuren goratarre egingo degu: lenengoetako lau Euskaltzain goragarri aipatuaz: Intzagarai, Eleizalde, Etxegarai Karmelo eta Altube. Intzagarai, Apaiz, Zugasti Apaizak aipatuko bait du; eta Eleizalde, Mitxelena Jaunak; eta Etxegarai Artetxe Jaunak; eta Altube, Aita Villasante'k.

Eta izlari oiei entzuteko irrikitzen egongo bait zerate, ixiltzera noa ni.

Entzungo ditugun, euskaltzale ta euskaltzain zintzo aien egite ereduak, bero gaitzatala, Erriak gugandik itxaroten duan arloari zintzo erantzuten.

MITXELENA JAUNAREN HITZEN LABURPENA, ELEIZALDEZ

Euskaltzaindia, mende erdi baten buruan, lehenbiziko aldiz atzera begira gelditu zenean (arinegi ez badabil ere zenbaiten uestez, behar bait du, ehun urtez bitan edo, atsedenditxoren bat), Eleizalde, Eleizalde'tar Koldobikaz berak idazten zuenez, mintzatzeko eskatu edo agindu zidaten, izenagatik edo ez dakit. Presaka eta murka eman nituen zenbait hitz baldan Donostian, Euskaltzain zenuen oroitzapenetan egin zen jaialdian.

Urteak joan dira geroztik hona eta han erabili nituen paperxoak ere galduak ditut. Ez dakit, bada, ene oraingo hitzok ordukoen pare izango diren ala ez. Huskeriak gora-behera, bai, ez bait naiz gehiegi gai honetan iritiz aldatu.

Eleizalderekiko berririk aski badakit, ezagutu zutenen ahotik entzunik, baina ez naiz horien kontaktetan hasiko. Esan nahi nuke, haatik, Eleizalde eta Eleizalderen gizaldiko jendeaz begiramenez beterik, haurrak gurasoenganako duen begiramenez, oroitzen eta min-